XXIII

PÍSEŇ KE CHVÁLE RYBÁŘŮ

Moral insanity — nazval prý jakýsi filosof — anglický ovšem — naši letní vášeň. Nemám nic proti tomu a pranic bych se dokonce nedivil, kdyby některý úctyhodný zákonodárný sbor přijal zákon: Rybaření, které se nevyplácí, je zločin a tresce se žalářem od jednoho do šesti měsíců. Neboť moralín destilují a po kapičkách do světa pouštějí a zákony preparují a jako vycpané živočichy na odiv vystavují toliko představitelé oficielního světa zaměstnaných. Ale rybaření ze záliby není žádné zaměstnání.

Bylo by docela zbytečno zapírati si to: Dav, tento pestrý slepenec chudých a bohatých, hloupých a chytrých, sluhů a pánů, ovcí a beranů, nenávidí nás. Grázli a celé famílie ze spodiny městské a předměstské, vracející se v neděli k večeru z drancování lesů, házejí po nás kamením. Tlusté židovky ironicky obdivují naši domnělou trpělivost. Dělníci, když jdou z práce, hloupě vtipkují na náš účet. A hlásné trouby davu, jež se vlichocují do jeho přízně na kvadrát duchaplným zesměšňováním všeho pod sluncem, vyřkly nad námi podobný ortel jako onen — anglický ovšem — filosof: Tiší blázni!

Kvitujeme klidně tuto přízeň světa na oné straně. O samozřejmém se nediskutuje. A bylo by hůře, kdyby dav ze samé lásky k nám nastavěl se za našimi zády a všichni ti moudří a zaměstnaní uplatňovali hlasitě svou moudrost a zkušenost.

Svět na oné straně, lidstvo zaměstnaných a vydělávajících, nenávidí zahálku a negaci. Aby se všude vyrábělo, aby se všecko vynášející uznávalo, toť hlavní podmínka jeho existence. Proto soumar jest jeho ideál a všeobecná stávka jediné strašidlo, které ho někdy znepokojuje...

Rybář od naší Svitavy je zpravidla zcela nevinný tvor. Přijede ráno z města s pouzdrem na prut a s kabelkou a do večera vystřídá pomalu všecky zátočiny našeho revíru. Ale člověk mimojdoucí, který pospíchá za svým všedním za-

městnáním nebo za hlučným nedělním plezírem, vidí jej ve zvláštním světle. Jak tak sedí u vody, tiše a nehybně, jako by vodu hypnotizoval, beze smyslu pro širší svět, lhostejný ke zvukům blízkým i vzdáleným, podobá se nebezpečnému filosofu a ve shonu sociálního dne připomíná dělníka, který náhle odložil hoblík nebo kladivo a zastrčil ruce do kapsy. Zdává se mi, že to kamení, ty sprostoty a vtipy, jež nás stíhají, vydáme-li se náhodou napospas mnoha pohledům, nepatří ani tak vlastní zálibě naší, jako spíše nějakému revolučnímu vzezření, jehož postihují toliko ti moudří a zaměstnaní, kteří spěchají mimo nás. Uprostřed denního shonu my, připoutaní cele k činnosti, z které „nic nemáme" nebo která aspoň „nic nevynáší", podobáme se nebezpečným stávkařům, kteří ohrožují pořádek, klid a dobrý chod obchodů. Mimojdoucím se zdá, že se vysmíváme jejich upachtěnému světu.

Pochybuji velice, že by se něco podobného i jen zazdálo mým sousedům u vody. Jsou to dobří lidé s kabelkou a prutem, nic více. Toliko jejich záliba zdá se mi úctyhodnější než steré jiné záliby těch, kdož se jim posmívají. Sám ovšem, sám já, jehož světovým názorem odjakživa byla ona zahálka a negace, která je tak protivna světu na druhém břehu, sám uvažuji o ledačem, když tak sedím u vody a z lhostejné mlhy za mnou dolehne ke mně někdy duchaplnost živočicha upachtěného otroctvím nebo vlečením tuku.

Ogata Korin namaloval v sedmnáctém století rozkošný obraz. Čínský filosof Tai-Kung-Wang chytá ryby. Sedí pod skálou, z níž splývají úponkovité rostliny, jednou rukou opírá hlavu, druhou lechtá se na chodidle bosé nohy, prut leží vedle něho na zemi a filosof hledí za splávkem, hledí a přemýšlí. Je sám a svět je kdesi jinde. Pod ním. Neboť kde jinde by mohl býti svět pro filosofa, který chytá ryby a přemýšlí, ne-li pod ním? Japonci a Číňané, kteří dovedli někdy žíti krásně a šťastně, milovali filosofy, básníky a malíře a měli v úctě zálibu v rybaření...

Tuhle psal mi Antonín. Dostal místo v jakési venkovské filiálce banky. Je mu tam dobře. Že ředitel je slušný člověk — píše —, poznáš z toho, že je rybář...

Nerad takto zevšeobecňuji. Ale kus pravdy má jistě Antonín. A já pohladím pohledem každého tichého rybáře, jejž najdu u řeky. I když se tváří urputně. Neboť někteří tváří se urputně. Nechtějí býti vyrušováni. Netuší nic dobrého v mimojdoucích. Chtějí, aby svět zůstal v té chvíli někde jinde.

Nějakou podobnost má záliba v rybaření s nejušlechtilejšími lidskými činnostmi. Zda nepodobá se rybář, zapadlý do trávy pod olší, filosofu, zabořenému do knihy, básníku, naslouchajícímu vnitřním šepotům, malíři, odskakujícímu od plátna, vynálezci, sehnutému nad nástroji a baňkami, dělníku, pracujícímu s láskou! Každému, kdo to, co dělá, rád dělá a dobře chce dělati!

Chtěl bych sestoupiti do nitra svých sousedů u vody, najíti v něm onu strunu, která zní písní mně tak milou a známou.

Jindy však chtěl bych naslouchati rybářům tak, jako hajným naslouchávám, když se rozpovídají. Jistě mnozí z nich milují vodu jako myslivci les. Oči by se jim možná leskly a přepínali by jako malí hošíci.

A s jídlem rostla by bezpochyby má chuť. Pak chtěl bych naslouchati rybářům bretoňským a islandským, rybářům z Japonska a od veletoků amerických, rybářům z moře a z jezer velkých jako moře. Uslyšel bych sladkovodní pohádky a slaná dobrodružství. A vraceje se k černé, studené louži pod naším splavem, snil bych...

Ani náš cech neobešel by se však bez těch, na něž hledíme spatra. I Svitava, jakoby stvořena pro zálibu snílků a tichých, má svoje drsné profesionalisty. Jeden takový přijíždí z města, mluví brněnskou němčinou i češtinou, naloví několik kilogramů, prodá je rychle, a co nepropije v hospodách, veze vesele domů. Jinak je to virtuos rybolovu, vydra Svitavy, raubíř mu říkáme. Jeho obratnosti nutno se podivovati.

Méně obratní jsou ovšem bohatí diletanti z našich sommerfrischlerů. Ale jsou trpěliví a nějaký pěkný rys nacházím i v jejich semitských tvářích. Jsou sdílnější než mlčeliví rybáři z města a milují rybářskou latinu. Hören Sie, das war ein Lakl...!

Celkem svorně žije rybářská rodina naše na březích nepokojné Svitavy. Četná osidla číhají na nevinné pstruhy, parmy, jelce a podoustve. Mnohou nástrahu zmaří všetečný pulec nebo hrouzek, leckterá parma se utrhne a unikne s háčkem v pysku. Ale něco chytne se přece.

A pak chodí k nám výrostci z předměstí. Pytláci. Přijdou s prutem jako vítr a jako vítr zase zmizí. Jsou bosí, kalhoty mají vysoko vyhrnuty a boty za pasem. To aby když potkají četníka, mohli se snadněji dostati přes řeku. Některý má prý zdravý humor. Když se četník blíží, řekne: Tady neberou, skočí do vody a usedne na druhém břehu. Když pak četník po delší době oklikou přes železniční most dostane se na druhou stranu a opět se blíží, řekne: Tady taky neberou, a znovu přebrodí se vodou a usedne naproti. Běda však, nedá-li dobrý pozor cestou domů. Vystoupí-li četník před ním ze svého úkrytu a promluví si s ním mezi čtyřma očima. Ostatně nemyslím, že nám, privilegovaným, mnoho toho odnesou. Nepřijdou myslím jako my na své peníze.

A řeka zatím buble a šumí a brouká, rozvodňuje se a kalí po každém větším dešti a snáší také nám nástrahy, starý plech, dráty, hadry, koťata, shnilá prkna; ba i ty oblázky, jsou-li děravé, chytí se někdy na udici! Ale my sedáme u olší a vrb jejích břehů, čekáme trpělivě a svět, upachtěný svět je někde jinde, mimo nás...